

Lamó0616

Tartalom

Bevezetés.....	4
Módszertani áttekintés.....	5
Primer információk:	5
Szekunder információk:	5
Múzeumpedagógia	6
A múzeumpedagógia.....	6
Óvodáskorú gyermekek múzeumlátogatása	7
Pécs (Sopianae) ókeresztény temetőjének bemutatása.....	11
Röviden a világörökségről	11
A Világörökség Listán szereplő magyar helyszínek:	11
Pécs világörökségének bemutatása	11
Cella Septichora Látogatóközpont régészeti emlékei	11
A Dóm tér.....	15
Az Apáca utca ókeresztény emlékei.....	15
Múzeumpedagógia a pécsi ókeresztény temetőben	17
Foglalkozások bemutatása.....	17
Jeles napokhoz kapcsolódó rendezvények	17
Kincses szuszék:.....	19
Örökség-pedagógiai foglalkozások, programok:	19
Komplex iskolai programok.....	20
Expedíció az időkapuszulák nyomában	21
Örökségnapok (Napközis tábor 2011 nyarán, szombatonként)	21
Óvodáskorú gyermekeknek szánt foglalkozások ismertetése: Örökségműhelyek.....	21
Bibliai történetek – mozaikkészítés.....	22
Gasztronómia az antik világban	22
Divat a római korban.....	23

Egy ősi mesterség: a fazekasság.....	24
Festékkészítés a római korban.....	25
Gyerekjátékok a római korban	25
Kutatások, fejlesztési javaslat	26
Kérdőívek kiértékelése.....	26
SWOT analízis	29
Fejlesztési javaslat: „Színezd rómaina Pécset!”	30
Összefoglalás.....	31
Mellékletek.....	32
Irodalomjegyzék.....	34
Ábrajegyzék	35

Bevezetés

Dolgozatom témája Pécs városának világörökségén keresztül történő múzeumpedagógia tevékenység bemutatása.

Fő motivációm a témával kapcsolatban az volt, hogy rendkívül fontos feladatnak tartom a helyi kulturális és természeti értékek bemutatását, megóvását és megismertetését. A Pécsi ókeresztény emlékek 2000-ben felkerültek az UNESCO világörökségi listájára „Pécsi ókeresztény sírkamrák” néven, kulturális világörökség kategóriában. Ezt követően nagyobb szerepet kapott az ókeresztény emlékek megóvása, és véleményem szerint turisztikai szempontból is jelentősebb lett. 2007-ben a Cella Septichora Látogatóközpont kialakításával csaknem teljessé vált a legjelentősebb régészeti értékek bemutatása a nagyközönség számára, valamint később múzeumpedagógiai foglalkozások is helyet kaptak a látogatóközpontban.

Kutatásaim során, szeretnék többet megtudni az óvodásoknak szánt múzeumpedagógiai foglalkozásokról.

Szakedolgozatom segítségével bemutatom röviden Pécs világörökségét, az ott megrendezett múzeumpedagógiai programokat, illetve fejlesztési javaslatot tennék.

Módszertani áttekintés

Primer információk:

Az ókeresztény sírkamrák bemutatásához, a múzeumpedagógiai foglalkozások szemléltetéséhez, és fejlesztési javaslatom megfogalmazásához jelentősen hozzájárult összesen 40 darab kérdőív, melyeket óvodapedagógusokkal töltettem ki pécsi óvodákban.

A sírkamrák mindegyikét jómagam is meglátogattam, az ott zajló foglalkozásokat átéltem, tanulmányoztam. Így a személyes tapasztalataim alapján még több ötlettel gazdagodtak a foglalkozások fejlesztésével kapcsolatos terveim.

Szekunder információk:

Dolgozatom felépítéséhez és a témakörök részletes kifejtéséhez nagy segítséget nyújtottak különböző könyvek, szakirodalmak, múzeumpedagógiával kapcsolatos prospektusok, továbbá igénybe vettem az internet segítségét is.

Múzeumpedagógia¹

Dolgozatom témája az óvodáskorú gyermekek múzeumpedagógiai nevelése. A nevelés, a személyiségformálás az óvodapedagógus munkájának lényege.

A gyermekek nevelése a családban kezdődik, s mivel az óvodába járás 3 éves kortól válik kötelezővé (törv.), az óvodapedagógusok szerepe a gyermekek nevelésében a korábbinál még nagyobb jelentőséggel bír.

A magyar óvodapedagógus képzés 175 éves múltra tekint vissza [az első képző intézmény Tolnán kezdte meg működését 1837-ben (Kurucz Rózsa,...)], s bár azóta jelentősen átalakult, a legfontosabb céljai, hagyományai közé tartozó gyermekközpontú szemlélet és gazdag foglalkoztatás, módszertani sokszínűség ma is munkánk lényege.

Ehhez a módszertani sokszínűséghez szeretnék hozzájárulni dolgozatommal.

A múzeumpedagógia²

Az ismeretátadás, a múzeumpedagógia helye és szerepe a magyar múzeumokban

Az ICOM alapdeklaráció szerint, nem kevesebb, mint egyharmadnyi szerep illeti meg a múzeumi oktatást, ismeretátadást. A kiállítások és a téma bemutatásához használt tárgyak nem képesek közvetíteni azokat az üzeneteket és információkat, amelyeket a muzeológus közvetíteni szeretne a látogatók számára. Ebből kifolyólag elengedhetetlen a megismertetésért felelős munkatársakkal, múzeumpedagógusokkal való együtt gondolkodás, együttműködés az ismeretátadás, valamint az interpretáció céljából.

Hazai múzeumi körökben ma még nem egyértelmű, hogy nem csak óvodás és iskolai csoportokkal való foglalkozásokra értelmezzük a múzeumpedagógiai tevékenység szókapcsolatot. Az oktatás kifejezést alkalmazzák Nyugat-Európa múzeumaiban létrejövő tanulás esetében: felnőttek- és gyerekek oktatása egyaránt, oktatási programok családoknak, stb.

Az óvodákkal, iskolákkal és további oktatási intézményekkel a kontaktus elsőrendű, továbbá kihangsúlyozott fontosságú kell, hogy legyen, de nem lehet egyedüli.

Nem mindenáron kell óvodás sétát vezetnie egy művészet-történésznek, néprajzosnak vagy régésznek, ugyanis kedvezőbb a múzeum számára, ha ugyanez a muzeológus pedagógiai segédleteket, népszerűsítő írásokat vagy oktatási anyagokat ad ki.

¹ Kurucz Rózsa, 2002.

2012. évi CXCV törv. A nemzeti köznevelésről.

² Dr. Bereczki Ibolya - Ságghi Ilona, 2010.

Ha nem rendelkezünk az optimális feltételekkel, akkor a jó szándékkal ellenkező eredményt érhetünk el. Ilyen például, ha a gyerekeknek szűk helyiségben szeretnénk múzeumi órát tartani, ahol nincs elegendő hely, szék, asztal és egyéb feltételek is hiányoznak. Ha egy múzeum szolgáltatást kíván nyújtani látogatói számára, akkor azt magas színvonalon, valamint a múzeum hírnevéhez méltóan tegye.

A múzeumi anyag megfelelő interpretálása a múzeumpedagógia legfontosabb célja. A múzeum központi feladata, hogy minél precízebb és használhatóbb, minden korosztályra és műveltségi szintre kiterjedő oktatási segédanyagokat, programokat nyújtson a pedagógusoknak, hogy megalapozhassák a múzeumlátogatást és a múzeumi órákat.

Óvodáskorú gyermekek múzeumlátogatása³

A múltban is voltak szülők és óvodapedagógusok, akik az óvodáskorú gyerekeket múzeumba, kiállításokra vitték. A múzeumlátogatók és a teremőrök viszont aggódva, olykor idegeskedve fogadták a hangos kis érdeklődőket. Az utóbbi években változni látszik a múzeumok légköre. Szaladgálni ugyan nem szabad a kiállítási termekben, viszont egyre gyakrabban látni gyerekcsoportokat, óvodásokat. Sokan kételkedve gondolnak arra, hogy van –e értelme az óvodásokat múzeumba vinni. Megkérdőjelezhetjük ugyanezt a bábszínházi, színházi vagy mozi előadásokról is. Azt viszont nem vonhatjuk kétségbe, hogy a gyermekek egészséges szellemi és érzelmi fejlődéséhez szükség van különféle kulturális programokra.

Négy éves kor környékén alakul ki az ember én-tudata: fontos, hogy a család és óvoda mellett, minél több helyszínt ismerjen meg a gyermek. Környezete egyre tágabb sugarú és egyre árnyaltabb legyen. Ha azt szeretnénk, hogy a közművelődési intézmények felnőtt életének természetes színterei legyenek, már gyermekkorban meg kell szerettetnünk azokat.

A jelenlegi kiállítások elsősorban a felnőttekhez szólnak, néha az iskolai tananyaghoz is kapcsolódnak. Így is találhatunk olyan kiállításokat, melyek az óvodások szemszögéből is érdekesek lehetnek.

A 4-6 éves gyermekekkel először meg kell ismertetni a múzeum fogalmát, a múzeumlátogatás szabályait és viselkedésformáit, majd megszerettetni velük a múzeumlátogatást.

Az ember első hat életévében szerzett tapasztalatok és élmények döntően befolyásolják a személyiség fejlődését. A gyerekek az ekkor szerzett élményeket hamar elfelejtik, vagy csak homályosan emlékeznek rá, de a pszichológia is bizonyos afelől, hogy ezek az élmények

³ Eőry Márta, 1981.

tovább munkálkodnak: az ember jellemét, szokásait és cselekedeteit is formálja. Az utazás és felfedezés öröme révén a múzeumlátogatás intenzív élménnyé válik a gyermek számára, több lesz egyszerű ismeretszerzésnél. Az óvodai csoportok és a múzeumok kapcsolatának kialakítása alapos előkészítést igényel.

A 3-6 éves gyermek legfőbb életkori sajátossága az aktivitás és a megismerésvágy, a múzeumban is nyitottak, nagy érdeklődést tanúsítanak. Ismeretszerző tevékenységüket az érzelmi telítettség jellemzi, az érzelmi motívumok erősítik vagy gyengítik ismereteit, tapasztalatait. Érzelmekre nagy hatással van a vezető pedagógus személyisége, a viselkedés szabályozásának formája, mértéke és indokoltsága, de legfőképp az érdeklődését irányító kötetlenség.

A gyermek ismeretszerző tevékenysége érzéki tapasztalatok síkján és a beszéd segítségével folyik, e kettő természetesen összefonódik. Minél kisebb a gyermek, annál nagyobb az érzéki megismerés szerepe. A gyermeki világ konkrét, biztosabban igazodik el az érzékszervi tapasztalatai alapján, mint a felnőttek elemzése nyomán.

A múzeumban fontos, hogy minél több érzékszervre ható komplex hatást biztosítsunk, és az óvodában ezekhez az élményekhez kapcsolódó foglalkozásokat tartsunk. A gyermek a világ jelenségeit a saját szemszögéből látja, ismeretszerzése is én-központú. 6-7 éves korban múlik el ez a felfogás. Párhuzamokkal a kiállítás és a gyermek élete között érzékletesebbé tehetjük a gyermek számára a látottakat.

A gyermekek világképére egyfajta miszticizmus jellemző, rejtélyes erők működésével magyarázzák azokat a dolgokat, amiket megérteni még nem tudnak. A tapasztalatok és az oksági gondolkodás kialakulása oldja fel ezt a miszticizmust, 7-8 éves kor táján. A gyermeki miszticizmus létét tudomásul kell vennünk ugyan, de már fiatalabb életkorban is csökkenthető a gyermekek számára adott érthető magyarázatainkkal. Ebben is segítségünkre lehet a több érzékszervekre ható tapasztalás. Éppen ezért a múzeumi gyerekfoglalkozás is érdekes, képszerűen szemléletesek kell legyenek. A pontos és valósághű információkat a gyermek számára lehetőség szerint tevékenységekkel is nyomatékosítani kell. A Petőfi Irodalmi Múzeumban 1974-ben rendeztek először kifejezetten óvodásoknak szóló kiállítást *Ég a gyertya, ég!* címmel. Azóta az ország több városában is szeretettel fogadják az óvodás-csoportokat a múzeumokban. Hétvégékre szervezett családi programokkal nem csak a spontán múzeumlátogatás élményét erősítik, hanem a gyerekek segítségével olyan felnőttekkel is megismertethetők a kiállítások akik csak szülőként járnak múzeumba, viszont a múzeumokban a gyermekekkel együtt keresik kérdéseikre a válaszokat. A múzeum nevelő, formáló hatása szempontjából viszont a csoportos látogatások a mérvadók.

A csoportot vezető óvónőnek minden egyes múzeumlátogatás előtt alaposan fel kell készülnie. A legfontosabb a szükséges felnőtt kísérőkről való gondolkodás, egy felnőtt körülbelül tíz gyermekkel tud megfelelő kapcsolatot tartani. A kísérők feladata nem csupán a gyermekek felügyelete, hanem az élményeikben való aktív részvétel is.

Óvodapedagógia szempontból fontos, hogy a vezető ismerje a kiállítás anyagát, azt előre feldolgozza a csoport számára. A vezető dönti el, hogy a kiállítás melyik részét, témakörét kívánja megismertetni a kis látogatókkal. Át kell gondolni, hogy a tárlat anyaga hogyan kapcsolódik a gyerekek ismeretrendszerébe. Az előkészítés során az óvónő mesélhet a gyerekeknek arról, hogy mit fognak látni, néhány képet is mutathat és az ismeretlen fogalmakat is elmagyarázhatja az apróságoknak. Megismertetheti velük a múzeumi viselkedés szabályait. Így a gyerekek a múzeumban már nem teljesen ismeretlen világgal találkoznak, az ismerős részletek felfedezése is örömet okozhat nekik.

A felkészülés és a tervezés nem jelenti azt, hogy a gyerekeket és figyelmüket a múzeumban az előzőleg elkészített terv szerint irányíthatjuk. Engednünk kell, hogy a kicsik a számukra érdekes képeket, tárgyakat kedvükre nézegethessék. A gyerekeknek tetsző elemek nem feltétlenül egyeznek meg az óvónő által előzetesen feltételezettekkel, ilyen esetekben rugalmasan kell alkalmazkodni a gyereksereg érdeklődéséhez, szem előtt tartva azt, hogy pozitív élmény legyen számukra a múzeumi program. Az élmény erősítését, a közös örömben való részvételt hivatott az óvodapedagógus erősíteni, ehhez elegendő ha a gyerekek felmerülő kérdéseire válaszol. Szerepe elsődlegesen figyelni az érdeklődés szóródását és segíteni a bizonytalanabbakat. 4-5 éves korban rászoktathatóak a gyermekek az önálló kiállítás-nézésre. Az élmények feldolgozása és elmélyítése már a múzeumban elkezdődhet, és az óvodában folytatódhat az egyes kiállítási részekhez kapcsolt közös játékok és foglalkozások segítségével. A különböző művészi alkotások összekapcsolása is nagy segítség lehet. Az óvodai játékidő és foglalkozások ideje alatt ismereteket építhetünk a múzeumi tapasztalatokra, ilyenkor a fantáziájuk szabadon szárnyalhat, az együttes élmény új tartalmat adhat a játéknak vagy a kiállításnak.

Három korcsoport épül egymásra az óvodáskoron belül. A kiscsoportos gyermekeknek önmaguk és környezetük felfedezése a legfontosabb, így csak kevés kiállítás felel meg életkorukból kifolyólag számukra. Egy játék, vagy természetrajzi kiállítás megfelelő lehet. A legalkalmasabb időpont a múzeumlátogatásra a délelőtti órákban adódik, az óvodai napirend szerint, hosszát tekintve 10-15 perc ajánlott. Hagyni kell, hogy a gyerekek nézelődjenek, akár csoportosan akár egyedül. Az óvónő szerepe a visszajelzések fogadására szűkül. Az élményanyag elmélyítésére az óvodában kerülhet sor, mozgásos játék

keretében eleveníthetik fel a tárlaton látottakat. A középső csoportosok részére 20-30 perces múzeumi látogatásokat tervezhetünk. A képzőművészeti kiállítások közül a háromdimenziós alkotásokat bemutatók érdeklik őket leginkább. A néprajzi és történeti kiállítások közül is azok kötik le figyelmüket, melyek tárgycentrikus érdeklődésüknek megfelelnek. A kiállított tárgyak közötti összefüggéseket néha ismerik csak fel, figyelmük leginkább az egyes tárgyra összpontosul. Leggyakoribb kérdéseik a "mi ez?" és a "miből van?" A természetrajzi és mezőgazdasági kiállítások is igen érdekesek számukra, az állatok megfigyelése mind kiállításokon mind környezetükben is kedvükre való feladat. A múzeumi élményeik egyértelműen visszatükröződnek rajzaikon és szívesen tartanak élménybeszámolót a látottakról. A nagycsoportosok már képesek logikai kapcsolatok, egyszerűbb összefüggések felismerésére, figyelmük terjedelme is szélesebb körű. A tárlatlátogatás tapasztalatait ebben a korban építhetjük rendszerré. A múzeumi látogatások optimális ideje 30-40 perc. Nem feledkezhetünk el azonban arról, hogy számukra is a játékos, pozitív élményszerzés biztosítása a cél, nem pedig iskolás jellegű, elsősorban ismeretközlő. Képzőművészeti kiállítások látogatása előtt megismertethetjük a nagycsoportosokkal a különféle technikákat az ábrázoló foglalkozásokon: ceruzával, vízfestéssel, temperával, olajfestéssel, zsírkrétával, filctollal ismerkedhetnek meg, de dolgozhatnak gyurmával, agyaggal vagy pasztillinnel. A készülődés közben mesélhetünk a művész személyéről, alkotásának céljáról és arról, hogy minden darabnak saját története, üzenete van. Nagycsoportosainknak már könnyebb feladatot is adhatunk, melyeknek a művészi élményt kell szolgálniuk. Ilyen lehet például a számukra leginkább tetsző kép kiválasztása és választásuk megindoklása. Amennyiben a kiszemelt képről lehet másolatot kapni, még ha csak képeslap formájában is, óriási örömet okozhatunk nekik és a múzeumlátogatás tartós pozitív élményként rögződik. A múzeumi séta alkalmával felhívhatjuk az apróságok figyelmét egy-egy alkotásra, de ne zavarjuk meg őket a nézelődésben. 5-10 gyermekkel beszélgethetünk is egy nekik tetsző alkotásról. Ilyenkor figyelniük kell arra, hogy a mondandónk a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelő legyen, a múzeumi élmény elmélyítését szolgálja, de ne legyen "tanárkodó". A múzeumi élményt közös játékokkal, énekléssel is fokozhatjuk. A múzeumi emlékek emlékezetből történő lerajzolása nem csak az élmény felerősítésében, hanem a vizuális memória fejlesztésében is számottevő. A legfontosabb azonban, hogy a rajzolás közben a gyermek újrafogalmazza a múzeumban látottakat és önmaga is alkot, így erősebben kötődik a műalkotásokhoz.

Pécs (Sopianae) ókeresztény temetőjének bemutatása⁴

Röviden a világörökségről

1972. november 16-án fogadták el az UNESCO Világörökség Egyezményét, amelyet földünk egyetemes és természeti és kulturális értékeinek megőrzésére hoztak létre. Az Egyezmény egy egyedülálló jogi eszköz, ami lehetővé teszi az értékek megóvását. Az első helyszíneket 1978-ban vették fel a Világörökségi Listára. 1972 óta már 186 állam csatlakozott a Világörökségi Egyezményhez, így tagállamai szerint tekintve elmondható, hogy a világ egyik legsikeresebb és legnagyobb szervezetévé nőtte ki magát. Megkülönböztetünk kulturális- és természeti világörökségeket is.

A Világörökség Listán szereplő magyar helyszínek:⁵

- *Budapest - a Duna-partok, a Budai Várnegyed és az Andrássy út*
- *Hollókő ófalu és környezete*
- *Az Aggteleki-karszt és a Szlovák-karszt barlangjai*
- *Az Ezeréves Pannonhalmi Bencés Főapátság és természeti környezete*
- *Hortobágyi Nemzeti Park - a Pusztta*
- *Pécs (Sopianae) ókeresztény temetője*
- *Fertő / Neusiedlersee kultúrtáj*
- *Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék kultúrtáj*

Pécs világörökségének bemutatása⁶

Cella Septichora Látogatóközpont régészeti emlékei

A bejárat előtt

A római korban temetőként használták ezt a területet, mely a középkorban a település északnyugati részére esett. Amikor a Látogató Központ kiállító terébe megyünk be, áthaladunk a várárkon. A bejárat áttetsző üvegbetonból készült.

⁴ Laurinyecz Mónika, 2011.

⁵ <http://www.vilagorokseg.hu/portal/helyszinek.php>

⁶ Pozsárkó Csaba – Tóth Zsolt, 2011.

Erdősi Péter és Sonkoly Gábor, 2004.

Jelenkor irodalmi és művészeti folyóirat, 2001.

A bejáratí folyosón

A 2005-2006. évi feltáráson késő római téglasírok kerültek elő. Egy kettétört marha lábszárcsontban elrejtett kincslelet került elő, ami 52 darab ezüstdénárt tartalmazott a tatárjárás idejéről. A Püspökvár 15. század végén épült délkeleti rondellájának kőfalmaradványa látható a folyosó nyugati falában és a rács alatt, a vizesblokk mellett.

A Cella Septichora

Ez az ókeresztény temető eddig ismert legnagyobb épülete. Neve görög és latin szavak összetételével hétkaréjos (hét apszisos) temetőépítményt jelent. A félig földalatti építmény „alapfalai” maradtak meg. Eredeti belső padlószintje tehát már a római korban is a föld alatt volt, a jelenlegi külső járószinthez képest pedig mára még mélyebben (5-6 méter) van. Csekély tárgyi lelet került elő: néhány kerámiadarab, 2 darab hajtű, néhány vas- és bronztárgy. Az épületet a római korban nem fejezték be. Ezt mutatják a vakolatlan falak, a belső járószint hiánya és a tetőfedő téglák szinte teljes hiánya. Feltehetőleg mauzóleumnak és temetői bazilikának szánhatták.

A Korsós sírkamra lejárata előtt

A szarkofág: 2005-ben került elő a Korsós sírkamrához vezető folyosó északi oldala mellett. Mészkőből faragták, így a feltárás során csak darabokban lehetett kiemelni, melyeket restaurátorok állítottak össze újra. A pécsi temetőből eddig ez az egyetlen bolygatatlan darab, amit a rablók korábban nem dúltak fel. A benne talált halott csontjait nem keverték össze, néhány testrésze pedig a levegőtől való elzártágnak köszönhetően mumifikálódott. Az elhunyt jobb lábánál egy üvegkorsó volt elhelyezve.

A szarkofág egy görög eredetű szó, melynek eredeti jelentése: húsemésztő. A szarkofágok két részből állnak: a ládából és a gyakran akroterionokkal (kiálló sarokdíszek) ékesített tetőből.

A 4. századi sírokból leggyakrabban előkerült tárgyakból nem határozható meg egyértelműen az elhunyt vallása. A viseleti tárgyak sírba helyezése nem jellemző, ezzel ellentétben az érem mellékletként való elhelyezése a sírban gyakori. Ritkábban, de kerámiát vagy üvegedényt is tettek a sírba.

A Korsós sírkamra

A sírkamra előtti látótér valójában a római kori talajszint alatt helyezkedik el, a felette lévő szint pedig nagyjából megegyezik a római kori járószinttel. A bejáratl szemben levő fali

fülkébe festve látható a névadó korsó, mellette pedig az üveg pohár. Falait geometrikus és növényi minták díszítik. A Paradicsomkert határait jelölő fontos ókeresztény jelkép a rácsmintázat, mely a sírba festve utal arra, hogy a halott lelke már eljutott oda. Fontos jelkép még a szőlőinda is, amely eredetileg szintén pogány és zsidó jelkép, de később a kereszténység átvett.

A XIX. és XX. sírkamra

A sírkamrák és kápolnák méretükön kívül szinte mindenben hasonlítanak egymáshoz. Valószínűleg azonos kőműves csapat építette őket. A Két kápolna felmenő falaiból csak kevés maradt meg. Egyik sírkamra sem volt festett, de a XX. sírkamra keleti sírját belülről krisztogram és rácsminta díszíti.

Krisztogram: A 4. században kezdték használni. A krisztogram szűk értelemben két betű: X (Chi) és P (Rho) egyesítése. Gyakran medalionba foglalják és két további betűt, A (Alfa) és Ω (Omega) adnak hozzá, melyek a kezdet és a vég jelképei. A kereszt jelét is használták már de sokkal ritkábban. Mindkettő a kereszténységre és Jézusra utalt.

Az V. számú sírkamra

„Nyolcszögletű” sírkamrának is nevezik, egyedülálló a pécsi temető területén. Két építési periódusra osztható az építése. A sírkamra eredeti falait visszabontották, ugyanebben az időben építették a három boltívet, ami két részre osztja a helyiséget, valamint a két középső oszlopot is ekkor építették és vastagították meg hozzáépítéssel a déli és északi falat. Lehet, hogy ugyanebben a szakaszban épült a sírkamrához egy „tornác”. Egy kerek ablakocska figyelhető meg a délkeleti falban, tehát megállapítható, hogy a sírépítmény részben a föld alatt volt, de az ablak bizonyítja, hogy volt egy föld feletti része is. Ugyancsak egyedivé teszi az épületet, hogy valószínűsíthetően nincs neki sírkápolnája. Az északi oldalon álló sírkamra szokatlanul kicsi, így feltehetően vagy egy gyermek sírja található itt, vagy egy újratemetéssel van dolgunk.

A Péter-Pál sírkamra

A sírkamra falfestményeit felfelé nézve, egy üvegfalon át tekinthetjük meg. Az északi falon Péter (jobbra) és Pál (balra) apostolok figyelhetők meg, akik magasztaló testtartásban mutatnak a krisztogramra, Krisztus szimbólumára. Az oldalfalakon lévő freskók súlyos károkat szenvedtek. Az északkeleti sarokban Ádám és Éva bűnbeesése látható, a középső jelenet Dániel prófétát jeleníti meg az oroszlánok vermében. A délkeleti sarokban lévő

festmény Jónás próféta történetét mutatja be, a délnyugati oldalon három férfialak látható, akik jobbra fordulnak és mozgásban vannak, alattuk pedig vörös lángnyelvek láthatóak. Középen egy ülő Mária alak figyelhető meg, felé halad a három férfialak, akik valószínűsíthetően a napkeleti bölcsek, vagyis a „háromkirályok”. Az ülő alak „valamit” tart a vállán, valószínűsíthetően a kis Jézust, ha tényleg ilyen ábrázolásmódról van szó, akkor a legrégebbiek közé tartozik, az északnyugati képen pedig Noé jelenik meg a bárkájában, amint a középső női alak felé fordul. A boltozaton a növényi minták, a galambok és a pávák a Paradicsomot jelképezik.

A III. számú sírkamra

Az ókeresztény temető területén lévő egyik legnagyobb sírkamra. Boltozata beomlott, festmények nem voltak benne. A felette álló kápolna valószínűleg apszisos záródású volt, mivel az északkeleti sarokban a fal íves indítása látszik. A szarkofág tetejét valószínűleg sírrablók törték össze. A sírkamra környezetében öt sírt is talált Szőnyi Ottó és Möller István, az akkori ásatás eredményeit időkapszulába rejtve hagyták az utókorra.

A IV. számú sírkamra

A IV. számú sírkamra nem volt festett, de vakolva volt és egyedül itt nem található meg a kis falfülke.

Sopianae északi temetőjében jellegzetes sírtípus a téglasír, a földsírok ritkábbak. A téglasíroknak több fajtája van, a legegyszerűbb a nyeregtetős megoldás.

A Dóm tér

Cella Trichora

Ez egy három apszisos, külső támpilléres temetői kápolna, mely a Székesegyház és a Püspöki Palota között rajzolódik ki. A belső térben egy falikárpitot utánzó falfestés látható, amin arab betűmotívumok figyelhetők meg.

Az Ókeresztény Mauzóleum

A mauzóleum 1975-ben került elő a vízlépcső helyén. A temetőkápolna és az alatta lévő, az eddig ismert legnagyobb kriptá falai és boltozat festett volt, de sajnos a boltozata beomlott. Ezen kívül három, megrongált szarkofágot tartalmaz. Az északi falon Ádám és Éva, Dániel próféta látható, közöttük márványozott falfelület figyelhető meg egy piros koronggal, a sarokban növényi díszítés – az élet fája – látható. A keleti falon krisztogram és feltehetően az elhunyt lelkét ábrázolták a paradicsomban. A déli falat szintén márványt utánzó festés, középen piros koronggal, a sírkamra jobb oldala pedig nincs kifestve.

Az Apáca utca ókeresztény emlékei

Apáca utca 8.

Az úgynevezett Közösségi sírkamra

Az udvar alatt található, fel lett tárva, de technikai nehézségek miatt nem mutatható be a nagyközönség számára. Egyetlen sír sem maradt meg, de Fülep Ferencnek – a feltárás végzőjének – köszönhetően tizennégy sírhelyet sikerült rekonstruálni a „lenyomatok”-ból.

A festett ikersír

Az udvaron található két nagy méretű, épített sír figyelhető meg egymás mellett. Falaikat belülről vörös rácsmotívum díszíti fehér alapon. Nem tekinthetőek sopianeai sírkamrának, inkább egyféle átmenet képezhettek a sírkamrák és a téglasírok között.

Sírkamra és téglasírok

Az udvaron a festett ikersíron kívül, 4. századi téglasírok találhatók egy festetlen sírkamrával. A sírkamrának két kis fali fülkéje is van, ami arra enged következtetni h két személy számára építették, illetve a déli oldalon található egy kis „elkerekített” rész.

Apáca u. 14. - a XIII. számú temetői építmény

Ez egy 4. századi, nagyon egyszerű egyhajós épületnek, melynek egyedülálló a tájolása a pécsi temetőben. Később egy kis narthex-et (előcsarnokot) építettek, az apszisba pedig egy félkör alakú oltárasztalt, ugyancsak félkör alakban építettek köréje egy ülőpadot. Feltehetően a papság vagy a gyászoló családok, az oltár körül ülve fogyaszthatták el a szeretetlakomát.

Múzeumpedagógia a pécsi ókeresztény temetőben⁷

Foglalkozások bemutatása

Jeles napokhoz kapcsolódó rendezvények

Világörökség napja: 2010 novemberében ünnepelte a pécsi ókeresztény temető a világörökségi cím elnyerésének 10. évfordulóját. Ebből az alkalomból olyan rendezvény került megszervezésre, ahol leginkább az antik Pécs, Sopianae mindennapjait igyekeztek felidézni interaktív módon. Középiskolások részvételével római ételeket készítettek és divatbemutatót rendeztek, melynek célja az ókori öltözködési szokások, az ókori konyha, a gasztronómia megismertetése és bemutatása volt úgy, hogy közben szórakozzanak is a résztvevők.

1. ábra: Világörökség napja

Advent: ezen a programon a karácsonyi előkészületeket ismerhetik meg a gyerekek kézműves foglalkozások keretén belül, valamint a méhviaszgyertya készítés, és a kerámiaharang öntés technikájára tehettek szert a Cella Septichora Látogatóközpontban.

Vízkereszt: a gyerekeknek önállóan kellett felfedezniük a pécsi ókeresztény temetőben rejtőző ókeresztény szimbólumokat az ehhez kapcsolódó családi napon, majd növényi magokból, mozaik formájában maguk is elkészíthettek.

⁷ Kálóczi Lola, 2012.

2. ábra: Advent

Farsangi mulatság: farsang alkalmából híres ókori személyiségekkel találkozhattak a látogatók a Cella Septichorában, mint például: Nagy Constantinussal, Péter és Pál apostolokkal, Senecával, akik különféle feladványokkal, kérdésekkel csábították versenyre az elszántabbakat.

3. ábra: Farsangi mulatság

Húsvétváró: játékos kincskeresés történelmi kvíz kérdésekkel az ókeresztény emlékek között térkép segítségével. Ismerkedés a tojásfestés hagyományaival.

Kincses szuszék:

2010 novemberében kialakításra került egy régészeti foglalkoztató sarok, amelynek célja, hogy megismertessék a régészek munkáját a gyerekekkel. A program során gyakorlatban is kipróbálhatják a tanultakat, valamint képet kapnak a feltárások módszereiről. A régészeti szelvényt imitáló terepasztalban római kori edények, tárgyak másolatai lettek elhelyezve. Ezek töredékek, melyeket összeillesztve megismerhetik az egykor élt emberek eszközhasználatát, illetve a restaurátorok munkáját is. A Látogatóközpontban, 2011 márciusában régészeti kiállítás nyílt, amely során a gyerekek megismerkedhettek Baranya megye, illetve Pécs történelmének főbb korszakaival, és bepillantást nyerhettek az elmúlt évek ásatásainak egyedülálló gazdag leletanyagába. A két program összekapcsolása pedig különleges népszerűségnek örvend mind a mai napig.

4. ábra: Kincses szuszék

Örökség-pedagógiai foglalkozások, programok:

Gyermek-tárlatvezetések: 2011 szeptemberétől gyermek-tárlatvezetések is szerveztek. A diákoknak egy hathetes felkészülés során történészek, régészek, képzőművészek és építészek

mutatják be a pécsi ókeresztény temetőt, akik közül a legjobbak már önálló idegenvezetőként tarthatnak tárlatvezetést a fiatalabb korosztálynak, így jobban felkeltve az érdeklődést.

Helytörténeti séták feladatokkal: a gyerekek feladatlapok segítségével önállóan fedezhetik fel a pécsi ókeresztény temetőt és Pécs városának emlékeit egy foglalkozáson. A sétát ezután együttes felkészüléseken mutathatják be, ill. értékelhetik a látottakat a Cella Septichora Látogatóközpontban. Az alábbi témák közül lehet választani:

- *Az antik Pécs, Sopianae története*
- *Sopianae római kori város területének bejárása, a feltárt emlékek megtekintése régész vezetésével.*
- *A kereszténység elterjedése, az ókeresztény Sopianae*
- *A pécsi világörökség megtekintése feladatokkal.*
 - *temetkezési szokások*
 - *a sírkamrák díszítésének szimbolikája*
- *A középkori Pécs régészeti emlékei:*
 - *a pécsi világörökségi helyszín középkori emlékei*
 - *séta a Dóm téren, a tér középkori látnivalói*

A sétákat mindig a feladatlapok megfejtése és kiértékelése követi, illetve az ókeresztény temető vonatkozásában csoportonként poszter illetve makett megalkotása a végső feladat.

Komplex iskolai programok

Ezek a programok az iskolai tantervhez is kapcsolódnak és a világörökségi helyszínen valósulnak meg.

Rendhagyó történelemórák: ezek a történelemórák hét alkalomból épülnek fel, melyek egymásra épülnek, de külön-külön is elsajátíthatóak.

- *Népek és kultúrák a Dunántúlon a rómaiak előtt*
- *A Római Birodalom terjeszkedése és a provinciák, Pannónia története*
- *A római város, Sopianae története*
- *Temetkezési szokások a császárkortól a 4. századig*
- *A kereszténység története a kezdetektől az 5. század elejéig*
- *Sopianae ókeresztény temetője (A pécsi világörökség megtekintése feladatokkal)*
- *A temetkezési szokások megfigyeltetése, sírformák, szarkofág, memoria stb)*
- *A sírkamrák díszítésének szimbolikája*
- *Pécs a középkorban*

Expedíció az időkapszulák nyomában

Pécs városának 1600 éves temetője üzen a sírkamrák mélyéről. Kalandos felderítő útra csábít a pécsi világörökségi helyszínre, ahol titokzatos időkapszulák után kutatva ismerhetik meg a gyerekek a régmúlt idők történeteit. Össze kell rakniuk múltunk töredékeit, hogy a közös munka eredményeként táruljon elénk az egykori város temetőjének képe!

Örökségnapok (Napközis tábor 2011 nyarán, szombatonként)

1. nap: *Bibliai történetek – mozaik-, ill. freskókészítés: az ókeresztény szimbólumvilág és a pécsi ókeresztény temető bibliai jeleneteinek értelmezése*
2. nap: *Temetkezési szokások szemléltetése: Téglasír és szarkofág készítése*
3. nap: *Római kori viselet: Beszélgetés a különböző női és férfi ruhatípusokról, a mindennapi élet eseményeihez kapcsolódó viseleti szokásokról. A viselet társadalmi osztályok szerinti megkülönböztetése: Ruhakészítés antik szabásminták alapján, ékszerkészítés*
4. nap: *Kézművesség a római korban: fazekasság, korongozás*
5. nap: *Gasztronómia az antik világban : Beszélgetés a római kori lakomákról, a korabeli étkezési szokásokról, interaktív szemléltetés, eszközök, edények, bútorok... az étkezés kultúrája; az előkelő római polgárok étkezési szokásai; A konyha és az étkező berendezése; római lakoma felidézése: ínycsemegek készítése a híres római szakács, Apicius receptjei alapján.*
6. nap: *Munkában a régészek: régészeti feltárás megtekintése, látogatás a restaurátor műhelyben.*

A korábbi tapasztalat azt mutatta – főként a helyi lakosság körében – hogy családi programokra ezután is szükség van, melyek a gyermekeknek és a felnőtteknek egyaránt élményt nyújtanak, a család együttlétét erősítik, olyan rendezvényekkel, amelyek már gyermekkorban megfogják a fiatalokat, és arra sarkallják, hogy felnőttként, múzeumlátogató emberekké váljanak.

Óvodáskorú gyermekeknek szánt foglalkozások ismertetése: Örökségműhelyek

Ez a program, az egykori Római Birodalom fennhatósága alatt virágzó Sopianae városának mindennapjait, társadalmi környezetét eleveníti fel játékosan!

Bibliai történetek – mozaikkészítés

Az ókeresztény szimbólumvilág és a pécsi ókeresztény temető bibliai jeleneteinek értelmezését takarja ez a program. A gyermekeknek fel kell kutatni a pécsi ókeresztény temetőben rejtőző titokzatos ókeresztény szimbólumokat! Megismerkednek az ókori mozaikkészítők munkájával, hogy ők maguk is elkészíthessék a saját mozaikképeiket!

5. ábra: Mozaikkészítés

Gasztronómia az antik világban

Ez egy beszélgetés a római kori lakomákról, az előkelő római polgárok étkezési szokásairól, a korabeli eszközökről, edényekről, bútorokról, az étkezési kultúráról. Játékosan idézik fel a római lakomákat, és elkészítik a ókori ínycsikléseket a nevezetes római szakács, Apicius receptjei alapján.

6. ábra: Gasztronómia az antik világban

7. ábra: Gasztronómia az antik világban

Divat a római korban

Együttesen készítik el a császárkori római női, és férfi viselethez tartozó ruhadarabokat, és ékszereket, amelyeket a mindennapokon viseltek.

8. ábra: Divat a római korban

9. ábra: Divat a római korban

Egy ősi mesterség: a fazekasság

Edényeket és mécseket készítenek, megismerik az antik világ anyagi kultúráját, és a fazekas mesterség alapvető technikáit.

10. ábra: A fazekasság

11. ábra: A fazekasság

Festékkészítés a római korban

Megismerkednek a római kor gyönyörű freskóinak és falfestményeinek alapanyagaival, valamint megismerhetik az ókori festékkészítők munkáját, festéket készítenek ásványi és növényi alapanyagokból!

Gyerekjátékok a római korban

Az antik világban a gyerekek életének java részét ugyanúgy a játék töltötte ki, mint ahogy a mai gyerekekét is. Ez alkalommal pár órára belebújhatnak egy római gyermek bőrébe, és kipróbálhatják a szórakoztató, néha ügyességet igénylő érdekes római kori játékokat.

12. ábra: Gyerekjátékok a római korban

Kutatások, fejlesztési javaslat⁸

Kérdőívek kiértékelése

A kérdőívek kitöltésére 2012. őszén került sor pécsi óvodák. Az űrlapot összesen 40 óvodapedagógus töltötte ki.

A kérdőív összesen 6 kérdésből áll, melynek többsége több kimenetelű szelektív kérdés. A kérdőívet az 1. számú melléklet tartalmazza.

Azoknak a gyermekeknek a korosztályát tekintve, akik óvodapedagógusával a kérdőívet kitöltöttem; 55%-uk kiscsoportos, 58%-uk középső csoportos és 88%-uk pedig nagy csoportos. Túlnyomó többségben a nagy csoportosok érintettek dolgozatom témájával kapcsolatban, de magas arányban jelenik meg a kis- és középső csoport is.

Arra a kérdésre, hogy milyen típusú rendezvényre vinné el a csoportját a látogatók az állandó kiállítás, kézműves foglalkozások választ jelölték meg a legtöbben. Emellett a könnyűzenei- ill. komolyzenei koncert is jelentős szerepet kap az érdeklős terén. Mindössze 11 óvónő jelölte meg az öröksépedagógiai vagy művészetpedagógiai foglalkozás és a kulturális vetélkedők lehetőségét.

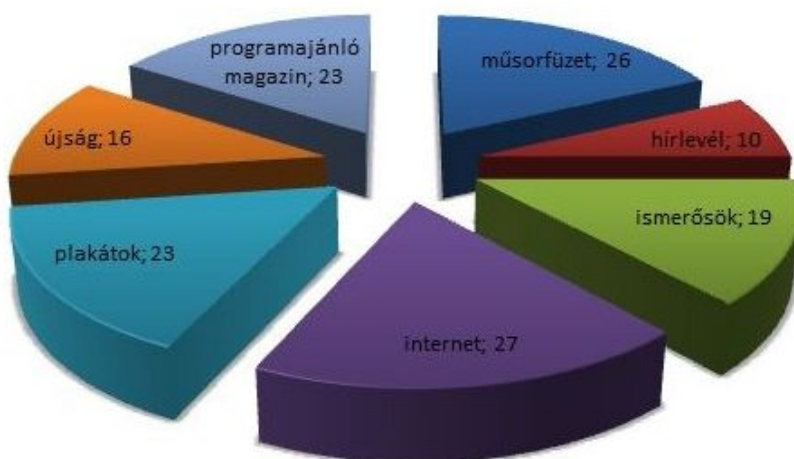

13. ábra: Milyen típusú rendezvényre vinné el a csoportját?

A kulturális programokról való tájékozódást tekintve műsorfüzetből 26-, hírlevélből 10-, ismerősöktől 19-, internet segítségével 27-, plakátokról 23-, újságból 16- és programajánló

⁸ Krämer Tamás, Magyar Sándor, Németh László, 2001.

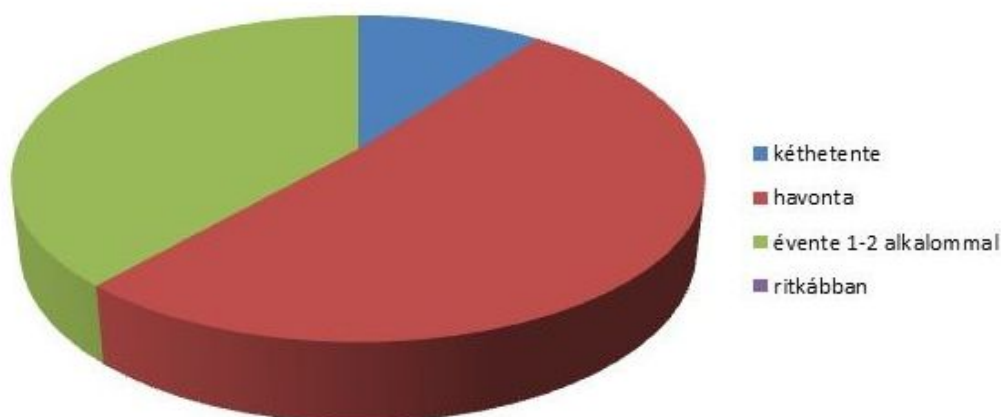
magazint 23 óvónő tájékozódik. Ennél a kérdésnél is lehetőség volt arra, hogy több választ jelöljenek meg. A tapasztalat azt mutatja, hogy a legtöbb óvónő több helyről is információt gyűjt a kulturális programokat illetően, így még sokszínűbbé tehetik a következő programokat.

14. ábra: Honnan tájékozódik a kulturális programokról?

Kíváncsi voltam arra is, hogy milyen gyakran vesz részt egy-egy csoport kulturális rendezvényen. A megkérdezettek 50 százaléka, azaz a fele havonta viszi el a csoportját valamilyen rendezvényre; 38%-uk évente 1-2 alkalommal- és 13%-uk kéthetente.

Milyen gyakran vesz részt csoportjával kulturális rendezvényen?

15. ábra: Milyen gyakran vesz részt csoportjával kulturális rendezvényen?

A dolgozatomban a jelenlegi helyzetre kíváncsi, így az 5. kérdéssel arra kerestem a választ, hogy milyen kulturális eseményen vettek részt a csoportok 2012-ben. A válaszok között az

örökségedagógiai vagy művészetpedagógiai foglalkozások, az állandó kiállítás, a kézműves foglalkozások, a könnyűzenei- ill. komolyzenei koncert és a kulturális vetélkedők szerepeltek. A felsorolt programok közül a színház bizonyult a legnépszerűbbnek a megkérdezettek körében, amit a könnyűzenei- ill. komolyzenei koncert és a kézműves foglalkozás követ a sorban. 17 óvodapedagógus állandó kiállításra is elvitte csoportját, 7 örökségedagógiai vagy művészetpedagógiai foglalkozásra vitte a csoportját, valamint 5 pedagógus kulturális vetélkedőt is meglátogatott a gyermekekkel és 3-an pedig az egyéb opciót jelölték meg.

Utolsó kérdésem egy nyílt kérdés volt, melyben arra kértem a kitöltőket, hogy írják le észrevételeiket, hogy szakmai munkájukban, a tantervi kereteken túl mely területeken tudnának együttműködni a pécsi világörökségi helyszínen. Erre a kérdésemre a válaszadók közül csak 10 óvodapedagógus adott feleletet. Tízből három válasz vetette fel a kézműves foglalkozásokban történő együttműködést. Ahogy előző kérdésem során látható is volt, a kézműves foglalkozások nyerik el túlnyomó többségben az óvónők tetszését, ezekre esik a választásuk. Két ill. három helyen jelent meg az óvodás gyermekek programokon való részvétele, ami esetleg szerepléssel is társulhatna és erre megfelelő helyszínt biztosíthatna a pécsi világörökségi helyszín. Több óvónő is megemlítette, hogy óvodásoknak hirdethetne rajzpályázatot, aztán pedig a gyermekek rajza kiállítható lenne a Cella Septichora látogatóközpontban. Nagyon jó ötletnek tartom, amit az egyik óvónő javasolt, és így a gyermekek is valóban közelebb kerülnek a világörökség megértéséhez, ha dramatikus játékokat és kézműves foglalkozásokat összekapcsolva életet adnának egy-egy tárgynak, akár egy mese vagy egy monda segítségével. Olyan választ is kaptam, amely felveti annak a lehetőségét, hogy az óvodai foglalkozásokat Pécs városának több részén, például a Zsolnay Kulturális Negyedben a Planetáriumban ismeretterjesztés folyjon, vagy a Bóbita Bábszínházban a gyermekek vizuális és irodalmi élményt kaphassanak. Itt visszaültnék arra a kérdésemre, amelyikben arra voltam kíváncsi, hogy milyen kulturális programokat látogattak meg, és itt a színház bizonyult a legnépszerűbbnek. Volt egy olyan gondolat is, mely szerint a 6-7 éveseknek lehetne külön tárlatvezetést szervezni, amit jómagam is kiváló ötletnek tartok. Sajnálattal olvastam egy óvónő válaszát, aki azt írta, hogy a gyermekeket csak ingyenes rendezvényekre vihetik el, ill. egy másik válasz, miszerint az óvónő nem tudja elképzelni, hogy az óvodásoknak milyen lehetőségei vannak ezen a helyszínen.

Összességében azt lehet mondani, hogy nyíltan állnak ehhez a témához az óvónők, ugyan vannak fenntartásaik, de szívesen kipróbálnák csoportjukkal némelyik foglalkozást, vagy együtt megszervezett programot.

SWOT analízis

Erősségek:

- nagy terek, infrastruktúra és a technikai felszereltség
- a Látogatóközpont kialakítása hasonlít egy labirintushoz, ezáltal érdekes
- sok a környező iskola, így a foglalkozásokra nem kell busszal utazniuk
- családi programként is megállja a helyét, így hat a szociális kompetenciára és a családon belüli kommunikációs készségekre is

Gyengeségek:

- nincs a pedagógusoknak szánt anyag, amiből felkészülhetne a csoport a foglalkozás előtt
- nincs megfelelő kapcsolatrendszer a pedagógusokkal
- a marketingtevékenység nem kielégítő: kevés a sugárzott médiumban, sajtóban való megjelenés és a print eszközök (leporelló) sem mondhatók ideálisnak
- a múzeumpedagógiai foglalkozások részletei egy programfüzetben jelennek meg a Zsolnay Örökségkezelő Nonprofit Kft. többi programjával
- kevés az óvodásoknak szánt foglalkozás

Lehetőségek:

- olyan fejlesztésre volna szükség, amivel segíthető az oktatás – pedagógusoknak szánt háttéranyag kidolgozása
- több önkéntest lehetne bevonni, így egy flashmob is megvalósulhatna és ezáltal közösségformáló helyszínné válna a Látogatóközpont, valamint a foglalkozások is színesebbé tehetők így
- a NAT soron következő felülvizsgálatakor nagyobb teret kellene kapjon a múzeumpedagógia, ugyanis a Múzeumi Oktatási és Képzési Központ egyik fő célkitűzése a múzeumpedagógiai gyakorlatban alkalmazott módszereknek és fejlesztési irányoknak a NAT-ban meghatározott kompetenciájához való közelítése

Veszélyek:

- gyenge a marketingtevékenység, így sokan nem értesülnek a foglalkozásokról
- a foglalkozások az ókeresztény temető területén zajlanak, így a laikusok azt gondolhatják, hogy félnek ott a gyermekek
- nem egy temetőt, sokkal inkább a régi kor társadalmát, szokásait mutatják be

Fejlesztési javaslat: „Színezd rómaina Pécsset!”

Pécs városában sok római kori lelőhely található, ezért a foglalkozások kapcsán nem csak az ókeresztény temető területén gondolkodnék, hanem az egész városra kitérnék.

A foglalkozás abból állna, hogy a Cella Septichora Látogatóközpontban tájékoztatást kapnak arról, hogy mit fognak most csinálni: kezükbe adnánk egy mai Pécs térképet, melyen be kell színezniük az összes helyszínt, amit meglátogattak a múzeumpedagógussal. A Cella Septichora Látogatóközpontból indulnának el a gyermekek, körbejárnák a várost úgy, hogy érintik a római kori maradványokat. Minden emléknél várná őket egy apró jel, melyből megtudhatnák, hogy mi volt ott régen. A jel és a pedagógus segítségével már ki tudnák színezni a térképet, és így a szemük láttára rajzolódik ki, hogy hol helyezkedett a római város, a mai Pécs területéhez képest.

Összefoglalás

Dolgozatom Pécs (Sopianae) ókeresztény temetőjének múzeumpedagógiai tevékenységét mutatom be.

Elsőként röviden ismertetést adtam a múzeumpedagógiáról. Ezt követte a világörökség bemutatása, melyet egy rövid ismertetővel és a magyarországi helyszínek felsorolásával kezdtem, majd a pécsi világörökségi helyszínnel folytattam, minden sírkamrára kitérve. Ezután részletes leírást adtam a múzeumpedagógiai foglalkozásokról, amelyeknél az óvodásoknak szántakat külön vázoltam fel. Pécsi óvodákban az óvónőkkel kérdőívet töltettem ki, melynek kiértékelése a soron következő fejezetben található egy SWOT analízissel és a fejlesztési javaslatommal együtt.

Mellékletek

1. Kérdőív

KÉRDŐÍV

Laurinyecz Mónika vagyok az Eötvös József Főiskola Neveléstudományi karának Óvodapedagógus szakos hallgatója.

Kérem, az alábbi kérdőív kitöltésével segítse az OTDK-ra javasolt dolgozatom elkészítését, melynek témája: Múzeumpedagógiai foglalkozások Pécs / Sopianae ókeresztény temetőjében.

A kérdőív kitöltése önkéntes és anonim. Köszönöm szépen!

1. Milyen korosztályba tartoznak a gyermekek?

☐ Kiscsoport	☐ Középső csoport
☐ Nagycsoport	

2. Milyen típusú rendezvényre vinné el a csoportját?

☐ öröksépedagógiai vagy
művészetpedagógiai foglalkozás	☐ állandó kiállítás
kézműves foglalkozások
☐ könnyűzenei-, komolyzenei
koncert	☐ kulturális vetélkedők
☐ egyéb, és pedig: _____	
_____	

3. Honnan tájékozódik a kulturális programokról?

☐ műsorfüzet	☐ hírlevél	☐ ismerősök	☐ internet
☐ plakátok	☐ újság	☐ programajánló magazinok	
☐ egyéb, és pedig: _____			
_____			

4. Milyen gyakran vesz részt csoportjával kulturális rendezvényen?

☐ kéthetente	☐ havonta	☐ évente 1-2 alkalommal
☐ ritkábban		

5. Kérem, sorolja fel, hogy milyen típusú kulturális eseményen vett részt 2012-ben?

☐ könnyűzenei-, komolyzenei	koncert

☐ állandó kiállítás	☐ öröksépedagógiai vagy
☐ színház	művészetpedagógiai foglalkozás
☐ kulturális vetélkedők	☐ kézműves foglalkozások
☐ egyéb, és pedig: _____	

6. Kérem, írja le észrevételét, hogy szakmai munkájában, a tantervi kereteken túl mely területeken tudnának együttműködni a pécsi világörökségi helyszínen? _____

Irodalomjegyzék

- 2011. évi CXC törvény A nemzeti köznevelésről. Forrás: http://fupi.hu/dokumentum/Koot_szept1.pdf
- Dr. Bereczki Ibolya - Sági Ilona (2010): *Szórakoztatva tanulni, tanulva szórakozni, Projekt módszer a múzeumpedagógiában*. MúzeumIskola 1. Szentendre, Szabadtéri Néprajzi Múzeum - Múzeumi Oktatási és Képzési Központ, 2009.
- Eöry Márta (1981): *Múzeumpedagógiai segédkönyv*. Múzeumi restaurátor- és módszertani központ. Múzeumi Restaurátor- és Módszertani Központ, Budapest
- Erdősi Péter és Sonkoly Gábor (szerk. 2004): *A kulturális örökség. L'Harmattan Atelier Füzetek, Budapest*.
- Jelenkor irodalmi és művészeti folyóirat (2001): *Örökségfüzetek 2: A pécsi világörökség*, Pécs/Sopianae Közhasznú Társaság.
- Kálóczi Lola (2012): *Az antik temető titkai*. Zsolnay Örökségkezelő Nonprofit Kft., Pécs.
- Krämer Tamás, Magyar Sándor, Németh László (2001): *Minősegbiztosítás, minőségellenőrzés*. Budapest. B+VK
- Kurucz Rózsa (2002): *Az első magyar óvóképző 1837-1843*. Babits Kiadó, Szekszárd.
- Laurinyecz Mónika (2011): *Pécs/Sopianae ókeresztény temetőjének bemutatása idegenforgalmi szempontból*. Idegenforgalmi szakmenedzser, Pécs.
- Pozsárkó Csaba – Tóth Zsolt (2011): *Pécs a római korban Vezető a pécsi világörökség helyszíneihez*. Pécs
- Világörökség magyar helyszínei: <http://www.vilagorokseg.hu/portal/helyszinek.php>

Ábrajegyzék

1. ábra: Világörökség napja.....	17
2. ábra: Advent	18
3. ábra: Farsangi mulatság.....	18
4. ábra: Kincses szuszék.....	19
5. ábra: Mozaikkészítés	22
6. ábra: Gasztronómia az antik világban	22
7. ábra: Gasztronómia az antik világban	23
8. ábra: Divat a római korban.....	23
9. ábra: Divat a római korban.....	24
10. ábra: A fazekasság.....	24
11. ábra: A fazekasság.....	25
12. ábra: Gyerekjátékok a római korban	25
13. ábra: Milyen típusú rendezvényre vinné el a csoportját?	26
14. ábra: Honnan tájékozódik a kulturális programokról?	27
15. ábra: Milyen gyakran vesz részt csoportjával kulturális rendezvényen?	27